

Nieuwsbrief 114

september 2016

Bouwen aan en nabij monumenten

Monumentenschildjes

Gratis cursus: "Vlechthekken en Heggenvlechten"

Weer Sapdagen in het najaar

Restauratie bakhuis en put

Reanimatie verloren erfgoed

Verhoging Vrienden-bijdrage

SdBB brabantse boerderijen, bijgebouwen, erf en cultuurlandschap.

In de Boerderij De Tienmorgen in Beers (foto Jan Timmers)

www.debrabantseboerderij.nl

U vindt ons ook op facebook: www.facebook.com/stichtingdebrabantseboerderij

Riet- en dakdekkersbedrijf

De Laat

Julianastraat 9
5087 BB Diessen
Tel: (013) 504 6174
Fax: (013) 504 6175

Voor al uw
reparatie,
onderhoud en
nieuwe rietdaken

www.delaat-rietdekkers.nl

't *Achterhuis*[®]

historische bouwmaterialen bv

since 1965

tegels, houten vloeren, stenen, poorten
schouwen, tuinaccessoires, sanitair etc.

Bouw Antiek

Kreitenmolenstraat 92
5071 BH Udenhout (N.Br)
Tel. 013 - 511 1649

www.achterhuis.nl

Bouwen aan en nabij monumenten

Stichting De Brabantse Boerderij ontvangt met regelmaat signalen van Vrienden van de SdBB uit diverse gemeenten dat zij zich niet alleen zorgen maken over het behoud van boerderijen en bijgebouwen, maar ook over wijzigingen in de directe omgeving van monumentale boerderijen die de cultuurhistorische waarde van het gemeentelijk of rijksmonument kunnen aantasten. Vanuit Dinther kregen we een signaal met betrekking tot nieuwbouw in de Koffiestraat en vanuit Gemert zijn er eveneens zorgen over nieuwbouw naast een monumentale boerderij in de Broekstraat. Bouwen in de omgeving van een cultuurhistorisch waardevolle boerderij dient aandacht te hebben van gemeenten, monumentencommissies en welstand. In de vorige Nieuwsbrief gaf vertrekend voorzitter Ger van de Oetelaar nog aan hoe belangrijk de omgeving van een boerderij is. Hij pleitte nogmaals voor behoud en versterking niet alleen van gebouw en erf, maar ook de omgeving ervan. Het totale ensemble, het totale systeem, is van belang.

SdBB streeft ernaar dat alle belanghebbenden hiervan overtuigd raken en dat initiatiefnemers zelf oog hebben voor wat gepaste toevoegingen zijn, maar in de praktijk zal het nodig zijn dat gemeenten het belang ervan bewaken en juridische instrumenten hebben om in voorkomende gevallen bij te kunnen sturen. Dat geldt zeker nadat een aantal ingrepen aan rijksmonumenten wat de rijksdienst betreft vergunningsvrij geworden zijn. Een aantal gemeenten zal beslist regelgeving kennen op dit terrein, maar SdBB vindt het haar taak hierop te wijzen en zo mogelijk een handreiking te bieden. Bij de gemeente Lopik troffen we het onderstaande aan, waarbij we minder relevante tekstdelen hebben weggelaten. Zie voor de volledige tekst:

http://welstandsnota.lopik.nl/content/thema/th_monumenten.htm

Criteria 'bouwen aan en nabij monumenten'

Bouwen aan en nabij monumenten vereist zorgvuldigheid. Niet iedere ingreep aan of in de directe omgeving van een monument is evengoed inpasbaar. Het bouwen aan een monument en het bouwen in een beschermd stads- of dorpsgezicht is wettelijk geregeld in de Monumentenwet. Het bouwen nabij een monument is niet wettelijk geregeld. Door het in de directe omgeving bouwen van monumenten een bijzondere status in het welstandsbeleid te geven, kunnen aan bouwwerken nabij monumenten nadere, locatiespecifieke, eisen gesteld worden.

Belangrijk bij het vormgeven van de gebouwde omgeving nabij een monument is het besef dat de omgeving mede bepalend is voor de karakteristiek van het monument. De betekenis van het monument moet tot zijn recht komen.

Wanneer een monument om zijn architectuur een zekere uniciteit uitstraalt en een contrast vormt met zijn omgeving, zoals het Rietveld-Schröderhuis in Utrecht, dient de omgeving de uniciteit van het monument te respecteren. Het nabootsen van kleuren

www.debrabantseboerderij.nl

U vindt ons ook op facebook: www.facebook.com/stichtingdebrabantseboerderij

en vormen in de directe omgeving zou in dit geval afbreuk doen aan de kwaliteit van het Rietveldhuis. Wanneer een object in een historisch stedelijke straatwand juist vanwege zijn cultuurhistorische en gave bouwkunst als monument aangewezen is, zoals een patriciërswooning, dient de omgeving de cultuurhistorische waarde te respecteren. Het aanpassen in kleur en materiaalgebruik en het aanhouden van rooilijn en hoofdbouwmassa zijn in de omgeving van dit monument belangrijk.

Bij het bouwen van of aan panden in de directe omgeving van een monument dient de beeldruimte die een monument inneemt gerespecteerd te worden. Dit houdt in dat het monument door een ruimtelijke ingreep niet verdrukt mag worden. Hierbij zijn ook de zichtlijnen naar een monument toe en de omgeving van het monument belangrijk. Voor welstandstoetsing wordt in de regel een straal van 50 meter rondom een Rijksmonument als beeldruimte aangehouden. Voor beeldbepalende en gemeentelijke monumenten vormen de belendende panden de beeldruimte.

Sturing vanuit welstand

Met het welstandsbeleid kan, afhankelijk van de betekenis van het monument en de reden tot aanwijzing van het monument, gestuurd worden op:

- afstemming van de bouwmassa van de panden in de omgeving van het monument;

- situering en oriëntatie van de gebouwen in de omgeving van het monument;
- openheid en doorzichten (relatie met openbare ruimte);
- kleur-, materiaalgebruik en detaillering;
- procedure toetsing bouwvoorvragen nabij monumenten.

Relatie met andere sturingsinstrumenten

- Monumentenwet en provinciale en gemeentelijke monumentenverordening: aanwijzingsbevoegdheid, toetsingsprocedure (ver)bouwen monumenten;
- Stedenbouwkundige (Master-)plannen: stedenbouwkundig beeld;
- Bestemmingsplan: uitwerking van de Masterplannen, vastleggen bouwmassa, oriëntatie van de gebouwen en doorzichten;
- Beleidsplan openbare ruimte: richting geven aan de inrichting van de openbare ruimte nabij monumenten.

NB: vergunningsvrije bouwwerken zijn bij Rijksmonumenten, provinciale en gemeentelijke monumenten en beschermde stads- en dorpsgebieden vergunningplichtig (art. 43 lid 2 sub a WW). Bij beeldbepalende panden blijven vergunningsvrije bouwwerken vergunningsvrij. Deze laatste bouwwerken kunnen dus niet preventief getoetst worden aan redelijke eisen van welstand.

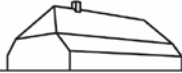

De situatie in de Koffiestraat in Heeswijk-Dinther.

www.debrabantseboerderij.nl

U vindt ons ook op facebook: www.facebook.com/stichtingdebrabantseboerderij

SCHAMP

Bouwkundig advies

- ▶ Ontwerp
- ▶ Bouwhistorisch onderzoek
- ▶ Advies
- ▶ Bouwbegeleiding

Tel. 0493 - 380355

www.schamp-bouwkundigadvies.nl

RESTAURATIE - RENOVATIE - RECONSTRUCTIE - HERBESTEMMING

Monumentenschildjes

De SdBB kreeg de vraag toegestuurd waarom een gemeente (in dit geval Bernheze) geen bordje op de boerderij laat bevestigen om te erkennen en te waarderen dat het een waardevol rijksmonument is. Daarbij gaat het om een officieel monumentenschildje. Iedereen kent ze wel: het schildje met de blauw-witte zandloper. Ook bij veel andere monumentbezitters en -bewoners blijkt die vraag regelmatig op te duiken.

Eerst maar eens nagaan waarvoor die zogenaamde monumentenschildjes eigenlijk bedoeld zijn. Ten onrechte wordt vaak gedacht dat dit schildje bedoeld is om aan te geven dat het om een rijksmonument gaat, maar dat blijkt niet zo te zijn. Het blauw-witte schildje (Blue Shield) is internationaal in het leven geroepen tijdens de Haagse Conventie in 1954 en heeft als doel om cultureel erfgoed in tijden van oorlog en militaire bezetting te beschermen. Dit bordje werd vervolgens door de Rijksoverheid op veel rijksmonumenten aangebracht, maar lang niet op allemaal. En dat laatste blijkt onduidelijk te zijn en verwarring op te roepen. Het ligt dus niet aan de gemeente. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is zich ook bewust geworden van die on-

ZANDENBOUW

bouw- en restauratiebedrijf
www.zandenbouw.nl

Aarle-Rixtel
0492-830044

Gevelrestauratie

R. VAN ESCH

Gespecialiseerd in het ambachtelijk restaureren van oude, monumentale gevels.

www.vaneschgevelrestauratie.nl

Boxtelseweg 42, 5298 VC Liempde Tel. 0411-218529 / 06-41261786

Lelieveld
makelaardij

www.debrabantseboerderij.nl

U vindt ons ook op facebook: www.facebook.com/stichtingdebrabantseboerderij

duidelijkheid en van de behoefte van eigenaars en bewoners om toch een duidelijk herkenningsplaatje op hun pand te hebben, al is het maar als erkenning en waardering van het gebouw. Het besluit van de Haagse Conventie wordt niet herzien en er komen dus ook geen blauw-witte schildjes, maar in plaats daarvan heeft de rijksdienst in 2014 een schildje laten ontwerpen in de kleuren oranje en wit, dat voortaan het kenmerk van een rijksmonument is. De monumentenschildjes worden echter niet (gratis) uitgedeeld. Iedere eigenaar van een rijksmonument kan voor zijn monument een kenmerkend oranje-wit schildje bestellen bij de ANWB (www.anwb.nl/vrije-tijd/monumentenbord). Dat bordje kan vervolgens op het rijksmonument worden gemonteerd.

**John
van Lierop**

ARCHITECTUUR BOUWHISTORIE RESTAURATIE

info@johnvanlierop.com | www.johnvanlierop.com
06 5469 7524 | Jan Heijnsstraat 29 | 5041 GB Tilburg

De rol van de gemeente

Bij het plaatsen van de officiële monumentenschildjes spelen gemeenten nauwelijks een rol. Maar dat zou ook anders kunnen, als de gemeenten dat zelf willen. Er zijn in Nederland een aantal gemeenten die trots zijn op hun monumenten, zowel rijks- als gemeentelijke monumenten, en op allemaal een schildje hebben geplaatst voor de herkenbaarheid. Dat zijn dan vaak gemeentelijke schildjes, die door de gemeenten zelf zijn ontworpen. De meeste gemeenten doen dat echter niet of hebben dat nog niet gedaan. Het zou goed zijn als ze dat wel zouden doen. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld de officiële schildjes bij de ANWB aanschaffen, maar ze kunnen ook een eigen en herkenbaar schildje laten maken. Een aantal Brabantse gemeenten hebben dat ook daadwerkelijk al gedaan. Het zou mooi zijn als meerdere gemeenten dat goede voorbeeld zouden volgen. Op deze plaats willen we daar een oproep voor doen aan gemeenten. Voor veel eigenaars en bewoners zou het een waardevolle erkenning en waardering betekenen.

Eigenaars van rijksmonumenten hoeven niet op een dergelijk besluit te wachten. Sinds 2014 is het mogelijk om voor jezelf en je monument een kenmerkend bordje aan te schaffen bij de ANWB en dat zelf te bevestigen. Of de gemeente dat gaat betalen is de vraag. Het zou een aardig gebaar zijn.

Mr Pieter van Vollenhoven heeft het monumentenschildje van de gemeente Best op de Aarlese Hoeve onthuld. (foto Jan Timmers)

www.debrabantseboerderij.nl

U vindt ons ook op facebook: www.facebook.com/stichtingdebrabantseboerderij

Gratis cursus: "Vlechthege en Heggenvlechten"

In Noord-Brabant en Limburg gaat in de herfst en winter van dit jaar de cursus Vlechthege en Heggenvlechten van start waaraan iedereen met hart voor heggen en heggenvlechten deel kan nemen. Deze cursus is gratis en heeft als doel de aanleg van heggen in het landschap te stimuleren en het ambacht van heggenvlechter te laten herleven. De cursus wordt georganiseerd door Stichting Vlechthege Zuid-Nederland binnen het project "Herleving van het heggenvlechtambacht".

Geschiedenis

Rond 1900 lag er rond akkers en weilanden in Nederland nog een netwerk van tienduizenden kilometers heggen en houtwallen. Ze dienden als veekering, leverancier van hout, perceelgrens of als verdedigingswerk. De heggen bestonden meestal uit doornige struiken die met een speciale techniek in elkaar gevlochten werden om ze ondoordringbaar te maken voor mens en vee. Door de komst van het prikkeldraad verdwenen veel heggen aan het begin van de vorige eeuw. Daarmee verdween ook de techniek van het vlechten en de flora en fauna die aan de heggen verbonden zijn.

Zelf heggen vlechten en nieuwe heggen aanleggen

In Noord-Brabant en Limburg wordt in oktober en november 2016 een project opgestart om de aanleg van heggen en het herstel van oude heggenstructuren te stimuleren en het ambacht van heggenvlechter te laten herleven. In het kader van dit project wordt een cursus heggenvlechten aangeboden. Cursisten worden opgeleid tot volwaardige heggenvlechter en heggenger. Daarnaast wordt aan deelnemende groepen plantmateriaal aangeboden om een eigen vlechthege aan te leggen en op termijn te vlechten. De cursus is gratis en bestaat uit een theoriedeel (2 avonden) en een praktijkdeel (1 zaterdagmorgen) waarbij de deelnemers een vlechtinstructie krijgen van ervaren vlechtinstructeurs en letterlijk zelf aan de slag gaan. Daarnaast wordt een excursie gegeven in de Maasheggen, het grootste en mooiste heggenslandschap van Nederland. Ook wordt advies gegeven over de aanleg en het onderhoud van een vlechthege.

Cursus op vier locaties

- Noordoost-Brabant en Noord-Limburg: theorie 21 en 28 september, praktijk 19 november
- Zuidoost-Brabant te Veldhoven: theorie 31 oktober en 10 november, praktijk 12 november
- Midden- en West-Brabant: theorie 3 en 10 oktober, praktijk 10 december
- Zuid- en Midden-Limburg: theorie 26 september en 5 oktober, praktijk 17 december

Informatie en aanmelden kan bij:

Wim de Vrij: vlechthege@gmail.com
0413-478252 of 06-23370534

Marius Grutters: m.grutters@hccnet.nl
0478-632067

Weer Sapdagen in het najaar

Hangen uw bomen vol met appels en peren? Bent u na drie appeltaarten het eten ervan beu en blijven de manden met fruit aan de weg gevuld? Dan zijn de sapdagen voor u een uitkomst. De afgelopen jaren heeft onze stichting diverse sapdagen (financieel) ondersteund om een impuls te geven aan het behoud en versterking van de hoogstamfruit cultuur. Overvloed van appels en peren, die anders weggroten, worden omgezet in heerlijk troebel sap wat voor langere tijd houdbaar is. In het Groene Woud zijn voor 2016 meerdere sapdagen gepland. Op za 24 en zo 25 september in Oirschot (Stichting Mooi Straten), op zo 2 oktober in Boxtel (Stichting Fruitcultuur Brabant), en op zo 9 oktober in Schijndel (de Schaapskooi). U kunt zich aanmelden bij de organisatoren (sapdagoirschot@gmail.com, sapdagboxtel@gmail.com, sapdagschijndel@gmail.com). Het sap wordt geperst door zowel de Welsumse sapmobiel als door de Fruitpersmobiel en verpakt in eigen Groene Woud verpakkingen.

Sap kopen

Voor het kopen van sap kunt u mailen met sapkopen@gmail.com

Fruit plukken

Als u geen eigen fruit heeft, kunt u naar de sapdag bij de Philips Fruituin. Op zaterdag 15 oktober kunt u daar - met kinderen - uw eigen fruit plukken en ter plekke laten persen.

www.debrabantseboerderij.nl

U vindt ons ook op facebook: www.facebook.com/stichtingdebrabantseboerderij

De eerste restauratie van een bakhuis in Liempde door SPPILL en SdBB is van start gegaan. (foto Annelieke van der Linden, Brabants Centrum)

Restauratie bakhuis en put

Aan de Barrierweg 23 in Liempde wordt een bakhuis gerestaureerd onder auspiciën van SPPILL (Stichting Promotie Projecten in Leefbaar Liempde). Het bakhuis werd gebruikt als garage voor de auto, maar stond inmiddels op instorten. Na een oproep van SPPILL en SdBB om bakhuizen op te knappen melde de eigenaar zich hiervoor aan. Met subsidie en inzet van vrijwilligers wordt de klus geklaard. Een aantal keer per jaar zal het bakhuis open zijn voor publiek. Bakker Gijs van Aarle weet hoe je brood bakt in zo'n bakhuis en hij gaat voor vrijwilligers een cursus geven. Daarna kunnen die zelf aan de slag in het bakhuis.

Op hetzelfde erf wordt ook een waterput hersteld. De eigenaar vermoedde dat er een put in de grond zat, omdat de grond telkens verzakte. De waterput bleek deels nog aanwezig en dateert uit de 18de eeuw. De put wordt door vrijwilligers van de projectgroep Natuur- en Cultuurprojecten van SPPILL weer verder opgemetseld. Deze bouwplieg heeft inmiddels een behoorlijke staat van dienst opgebouwd. Er zijn inmiddels acht waterputten in Liempde vernieuwd en ze zijn nog niet klaar ...

Save the date: Op zondag 6 november organiseert SdBB een workshop reconstructie bakoven. Uiteraard wordt er gebakken en is er tevens een excursie door het landschap. Aanmelden: excursieSdBB@gmail.com

Reanimatie van Verloren Erfgoed

Voor het project Reanimatie van verloren erfgoed worden historische waardevolle bijgebouwen geïnventariseerd en verplaatst. Hiermee geeft de stichting een impuls aan het behoud van onze cultuurhistorie. Verplaatsing is pas aan de orde als een schuur op zijn originele plek geen duurzame toekomst heeft. Inmiddels zijn er zo'n 250 historische schuren geïnventariseerd en zijn meerdere schuren die voor verplaatsing in aanmerking komen op onze site zichtbaar. Verschillende schuren hebben al een nieuwe eigenaar. Op dit moment lopen meerdere vergunning procedures voor verplaatsing en worden enkele schuren herbouwd. In een volgende nieuwsbrief informeren wij u met foto's. Bent u voor die tijd al nieuwsgierig? Houd dan onze website en facebook pagina in de gaten.

Driek Termeer aan de slag in de oude waterput in Liempde. (foto Annelieke van der Linden, Brabants Centrum)

Verhoging Vrienden-bijdrage

De minimale jaarlijkse bijdrage, die SdBB vraagt aan haar vrienden, is al jaren € 20,- Met ingang van 2015 moet SdBB hierover 6% btw afdragen aan de Belastingdienst. Er blijft dan nog € 18,85 over. Om dit te compenseren én omdat de bijdrage al jaren niet is verhoogd, wil SdBB een kleine verhoging voorstellen.

We vragen aan al onze Vrienden om voortaan jaarlijks een bijdrage van minimaal € 22,00 over te maken op bankrekening NL79 RABO 0152028382 t.n.v. Stichting de Brabantse Boerderij.

Het mag natuurlijk ook meer zijn!

**U kunt al wel vast 1 april 2017
in uw agenda reserveren voor de Vriendendag van SdBB.**

www.debrabantseboerderij.nl

U vindt ons ook op facebook: www.facebook.com/stichtingdebrabantseboerderij

STICHTING DE BRABANTSE BOERDERIJ

VOOR BOERDERIJ,
ERF, LAND EN
ERFGOED

Het bestuur

Otte Strouken

Hooge en Lage Zwaluwe
voorzitter

Jan Kerkhof

Boerdonk
vice-voorzitter

Jan Aalders

Schijndel
secretaris

Pieter Jacobs

's-Hertogenbosch
penningmeester

Harrie Boot

Schajk

Elise Meier

De Bilt

Lisette Ooms

Breda

Jeanne van Ostaijen

Rucphen

Joop Steenbakkers

Schijndel

Secretariaat:

Monumentenhuus Brabant,
Markt 9,
4931 BR Geertruidenberg

Vriendenadministratie:

Berewoutstraat 69,
5211 DJ 's-Hertogenbosch
telefoon: 0651485271
pieter.jacobs@home.nl

Redactieadres:

Kromstraat 1,
5421 XZ Gemert
telefoon: 0612199647
jantimmerscultuurhistorie@gmail.com

Nieuwsbrief 114

September 2016

SdBB brabantse se boerderijen, bijge ebouwen, erf en cult tuurlandschap.

Boerderij op Koolwijk te Berchem, gemeente Oss. (foto Wikimedia Commons)

Stichting de Brabantse Boerderij zoekt Vrienden. Vanaf € 22,- per jaar bent u Vriend van onze Stichting. U ontvangt daarvoor onze Nieuwsbrief met wetenswaardigheden over Brabantse boerderijen, bijgebouwen, erf en cultuurlandschap en aankondigingen van onze activiteiten. Ook krijgt u korting op onze publicaties en cursussen en u kunt deelnemen aan onze jaarlijkse Vriendendag. Maar vooral steunt u als Vriend het werk van SdBb.

U kunt zich aanmelden op onze website.

www.debrabantseboerderij.nl

U vindt ons ook op facebook: www.facebook.com/stichtingdebrabantseboerderij